

---

dr hab. **ARKADY RZEGOCKI**, prof. UJ

**ZAANGAŻOWANIE POLSKI
W GRUPĘ WYSZEHRADZKĄ (V4)
I INICJATYWĘ TRÓJMORZA (3SI)
Z UWZGLĘDNIENIEM WSPÓŁPRACY
Z WIELKĄ BRYTANIĄ**

Dr hab. Arkady Rzegocki, prof. UJ

ZAANGAŻOWANIE POLSKI W GRUPĘ WYSZEHRADZKĄ (V4) I INICJATYWĘ TRÓJMORZA (3SI) Z UWZGLĘDNIENIEM WSPÓŁPRACY Z WIELKĄ BRYTANIĄ

Współpraca regionalna w różnych formatach stanowi dla Polski ważny czynnik wzmacniania jej potencjału międzynarodowego w wymiarze bezpieczeństwa, sprzyja przyspieszaniu wewnętrznej modernizacji kraju oraz zwiększaniu znaczenia głosu Europy Środkowej na innych kluczowych forach, takich jak UE i NATO.

Dla realizacji tych celów Polska zaangażowała znaczący zasób sił i środków na rzecz rozwoju naszego regionu. Jednocześnie sukces promowanych przez Polskę ambitnych agend współpracy warunkowany jest wzmocnieniem świadomości wspólnych, strategicznych dla naszego regionu interesów oraz zdolności do ich efektywnej reprezentacji w kluczowych procesach i formatach decyzyjnych. To wymaga zdywersyfikowanego podejścia. Nasz region jest tak duży i tak wewnętrznie zróżnicowany, że funkcjonowanie w jego ramach kilku różnych formatów współpracy, skupionych na szerokim spektrum wyzwań, nie jest balastem, ale okazją do poszerzenia możliwości realnego oddziaływania.

Dlatego tym bardziej istotne dla osiągnięcia sukcesu polityki regionalnej w naszej części kontynentu jest prowadzenie jej w sposób długofalowy, oparty na budowaniu zrozumienia i poparcia, w sposób spójny, pragmatyczny i trwały, nieignorujący interesów pozostałych partnerów.

Z polskiej perspektywy ważne jest, aby współpraca regionalna w Europie Środkowej obejmowała:

- szeroką komunikację i reprezentację regionalną – zwiększenie spójności Europy Środkowo-Wschodniej i jej powiązań infrastrukturalnych z resztą kontynentu na osi północ-południe, co jest realizowane przez Inicjatywę Trójmorza (3SI);
- regionalny wymiar polityki bezpieczeństwa – tu wiodącą rolę odgrywają: format „Bukareszteńskiej 9”, a także aktywność w wymiarze bezpieczeństwa w ramach Grupy Wyszehradzkiej; szersza współpraca państw wyszehradzkich, nordyckich

i bałtyckich; trilog Polska-Rumunia-Turcja; specjalne formaty dialogu i współpracy z wybranymi państwami regionu, np. tzw. minikwadręty;

- współpracę na rzecz rozwoju – współpracę sektorową i projektową w ramach Grupy Wyszehradzkiej (V4) i V4+, Rady Państw Morza Bałtyckiego (RPMB), Inicjatywy Środkoeuropejskiej (IŚE); monitoring aktywności strategii makroregionalnych UE działających w naszym otoczeniu oraz kontakty ze strukturami regionalnymi funkcjonującymi na Bałkanach Zachodnich np. *Regional Cooperation Council*.

Grupa Wyszehradzka (V4) – regionalna współpraca na rzecz rozwoju

Grupa Wyszehradzka niezmiennie stanowi dla Polski kluczowy format współpracy regionalnej mającej na celu realizację zarówno interesów Polski, jak i całego regionu Europy Środkowej. Jest rozpoznawalną platformą służącą dyskusji i współpracy w bieżących sprawach, przede wszystkim dotyczących UE i jej sąsiedztwa. V4 jest integralną częścią europejskiego filaru polskiej polityki zagranicznej i postrzegana jest jako ważne forum wspólnej reprezentacji interesów regionu Europy Środkowej – tej części kontynentu, która wskutek historycznych zaszczości była często przedmiotem, a nie podmiotem w polityce międzynarodowej. Potrzeba aktywnej polityki regionalnej i umacniania powiązań z partnerami z naszego regionu wynika nie tylko z naszego położenia geograficznego, lecz także z podobnych wyzwań społeczno-gospodarczych. Razem poszukujemy synergii w licznych obszarach wspólnego zainteresowania, opierając się na konsensie i dobrowolności. Dążymy do większych inwestycji w zakresie infrastruktury transportowej i energetycznej, nie tylko na linii wschód-zachód, ale też północ-południe.

Mamy też nasze własne charakterystyczne mocne strony, takie jak dynamicznie rozwijające się gospodarki czy sektor cyfrowy o dużym potencjale.

Wspólnym celem V4 jest zapewnienie silnego głosu Europy Środkowej w ramach UE.

Jednocześnie tam, gdzie to możliwe, V4 stara się wspólnie mierzyć z nowymi wyzwaniami. Przykładem tego jest fakt, iż podczas polskiej prezydencji w V4 (1 lipca 2020 roku – 30 czerwca 2021 roku) udało się powołać do życia Centrum V4 ds. COVID-19. W najtrudniejszych momentach pandemii pomagaliśmy sobie nawzajem także w praktyczny sposób. Koncentrowaliśmy się przy tym nie tylko na usprawnieniu współpracy wewnątrz grupy, ale także na solidarności z naszymi najbliższymi partnerami.

Ponadto w trakcie polskiego przewodnictwa ze środków Międzynarodowego Funduszu Wyszehradzkiego zrealizowana została m.in. druga edycja projektu *V4 East Solidarity Programme*, w ramach której wspieraliśmy państwa Partnerstwa Wschodniego w walce z pandemią. Wypracowano także wiele wspólnych deklaracji i inicjatyw z zakresu polityki wschodniej (m.in. propozycję opracowania planu gospodarczego dla demokratycznej Białorusi, która została następnie zaakceptowana przez Radę Europejską), polityki migracyjnej, współpracy w zakresie projektów cyfrowych, infrastruktury

transportowej i energetycznej, polityki klimatycznej i środowiskowej, współpracy obronnej, gospodarki czy rolnictwa.

Oprócz tego polska prezydencja w V4 skoncentrowana była na koordynacji stanowisk i działań V4 w szeregu konkretnych kwestii znajdujących się na agendzie prac UE.

V4 stanowi platformę koordynacji stanowisk odnośnie do negocjacji i programowania nowej perspektywy finansowej (**Wieloletnich Ram Finansowych**), ze szczególnym uwzględnieniem polityki spójności oraz Planu Odbudowy dla Europy.

W obszarze *infrastruktury* V4 przedłożyła kluczowe projekty do uwzględnienia w ramach rewizji transeuropejskiej sieci transportowej (TEN-T), takie jak Centralny Port Komunikacyjny (CPK), Via Carpatia, kolej dużych prędkości łącząca stolicy państw V4, poprawa żeglowności dróg wodnych łączących nasze państwa czy też rozwój transportu kolejowego. Przyjęto non paper V4 oraz Bułgarii, Rumunii i Chorwacji ws. Wieloletniego Programu Prac dla Instrumentu „Łącząc Europę” oraz *non-paper* V4, Chorwacji, Rumunii i Słowenii ws. technicznego i administracyjnego wsparcia dla państw członkowskich korzystających z polityki spójności w ramach Instrumentu „Łącząc Europę”.

Również kwestie **klimatu i ochrony środowiska** są istotnym elementem prac V4, która akcentuje potrzebę poszanowania szczególnej sytuacji i indywidualnych uwarunkowań wszystkich państw członkowskich UE w ramach polityki klimatycznej i energetycznej (pakiet dotyczący *Fit for 55*, energia nuklearna, ocena wpływu celów klimatycznych UE do 2030 roku na poszczególne państwa UE).

Wiele uwagi w ramach V4 poświęca się kwestiom polityki międzynarodowej. Jest to uzasadnione zarówno skalą wyzwań w tej sferze, jak i trudnymi doświadczeniami historycznymi samych państw członkowskich Grupy. Dlatego podczas szczytu premierów V4 w Lublinie 11 września 2020 roku Polska

wyszła z inicjatywą planu gospodarczego dla demokratycznej **Białorusi**. Co ważne, wyszehradzki pomysł został zaakceptowany przez Radę Europejską i zrealizowany w maju 2021 roku przez KE. Tym samym inicjatywa V4 stała się inicjatywą unijną.

W odniesieniu do regionu **Bałkanów Zachodnich** V4 oferuje wsparcie dla europejskich aspiracji państw tego regionu, który jest niezwykle istotny z perspektywy stabilności i bezpieczeństwa Europejczyków, także pod kątem nielegalnej imigracji z państw trzecich. Wymiernym elementem współpracy V4 z państwami tej części kontynentu było wydanie wspólnego oświadczenia ministrów spraw zagranicznych V4 ws. Bałkanów Zachodnich po spotkaniach w Poznaniu i Rogalinie (28 czerwca 2021 roku), a także przyjęcie w maju 2021 roku wspólnego *non-paper* V4 i Austrii dotyczącego udziału państw Bałkanów Zachodnich w Konferencji ws. przyszłości Europy.

Istotnym dla Polski obszarem jest **współpraca obronna w ramach V4**. W grudniu 2020 roku przyjęto Plan działania na rzecz współpracy obronnej V4 (jego treść nie ma charakteru publicznego) oraz rozpoczęto przygotowania do operacjonalizacji Wyszehradzkiej Grupy Bojowej do roku 2023. W tym celu w czerwcu 2021 roku szefowie sztabów i obrony V4 podpisali memorandum, tworzące podstawy prawne dla utworzenia Grupy Bojowej i określające zasady jej funkcjonowania.

Ponadto w ramach Grupy prowadzone są prace nad certyfikacją wspólnego dowództwa V4 dla Połączonej Grupy Wsparcia Logistycznego w ramach NATO, aktualizacją strategii szkoleń i ćwiczeń V4 czy też podpisaniem listu intencyjnego ministrów obrony V4 ws. nawiązania współpracy akademii wojskowych w dziedzinie komunikacji strategicznej.

Potwierdzeniem wielowymiarowości współpracy wyszehradzkiej jest także ambitna agenda w zakresie kultury i działalności prorodzinnej czy też zwiększenie przez premierów państw V4 budżetu Międzynarodowego Funduszu Wyszehradzkiego

o 25%, do kwoty 10 mln EUR rocznie, w celu wzmocnienia mechanizmów współpracy młodzieży wyszehradzkiej w ramach programu Pokolenie V4. Państwa

członkowskie współpracują także w kwestiach gospodarczych, finansowych i rolnych na forum UE oraz inicjują wspólne projekty cyfrowe.

Inicjatywa Trójmorza (3SI) – lepsza integracja gospodarcza państw regionu

Inicjatywa Trójmorza (3SI) jest projektem polityczno-gospodarczym, zainicjowanym w 2015 roku przez prezydentów Polski i Chorwacji, który ma na celu wzmocnienie współpracy 12 państw w regionie Morza Adriatyckiego, Bałtyckiego oraz Czarnego (Austria, Bułgaria, Chorwacja, Czechy, Estonia, Litwa, Łotwa, Polska, Rumunia, Słowacja, Słowenia i Węgry). Celem jest lepsza integracja gospodarcza regionu Trójmorza oraz koordynacja działań na rzecz rozwoju infrastruktury w trzech filarach: transportowym, energetycznym i cyfrowym. 3SI jest także ważnym instrumentem wzmocnienia więzi transatlantyckich oraz zwiększenia jedności i spójności Europy.

3SI to najbardziej ambitna platforma współpracy w regionie, która wspiera integrację państw tzw. wschodniej flanki UE poprzez budowę połączeń infrastrukturalnych. Jest zgodna z politykami unijnymi i innymi regionalnymi formatami współpracy. Projekty wdrażane wraz z członkami i partnerami 3SI przyczynią się do zmniejszenia luki rozwojowej w naszym regionie, co wpisuje się w realizację unijnego celu, jakim jest zwiększanie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej oraz solidarności w ramach UE. Współpraca w ramach Inicjatywy Trójmorza jest w pełni komplementarna wobec współdziałania na forum Unii Europejskiej, a sama Inicjatywa jest najbardziej reprezentatywnym geograficznie formatem integrującym członków ze wschodniej części Unii Europejskiej.

Kraje członkowskie Trójmorza zajmują obszar 1,218,869 km² (27,8% terytorium UE) i liczą 12 mln mieszkańców (21,8% populacji UE). To kraje wykazujące w ostatnich latach wysoką stopę wzrostu gospodarczego – średnio 3,5% wzrostu PKB w latach

2015–2019. (W tym samym okresie średnia wzrostu PKB dla całej UE wyniosła 1,6%.) W 2018 roku państwa Inicjatywy Trójmorza odpowiadały za ponad 19% PKB całej UE. (W momencie rozszerzenia UE w 2004 roku było to 15,2%.)

Od początku istnienia 3SI odbyło się sześć spotkań prezydentów i przywódców państw członkowskich. Na uwagę zasługuje fakt, że każde z tych spotkań przynosiło nowe osiągnięcia i wytwarzało wartość dodaną. Format trójmorski wzbudził zainteresowanie partnerów globalnych oraz środowisk biznesowych i eksperckich, co zaowocowało utworzeniem z inicjatywy Polski i Rumunii Funduszu Inwestycyjnego Inicjatywy Trójmorza w trakcie IV szczytu w Lublanie (2019). Każdego roku wzrasta przekonanie, że współpraca w ramach Inicjatywy Trójmorza staje się coraz bardziej atrakcyjna. Na kolejnym szczycie w Tallinie (2020) członkowie tej inicjatywy i partnerzy zadeklarowali wzmocnienie Funduszu Inwestycyjnego. Przedstawiono także wizję *The Three Seas Smart Connectivity*, która zakłada połączenie sieci energetycznych i transportowych w krajach 3SI za pomocą platform cyfrowych.

Do **atutów regionu Trójmorza** zaliczyć należy wysokie tempo wzrostu gospodarczego, położenie geograficzne na szlaku połączeń handlowych pomiędzy Europą i Azją czy rewolucję cyfrową. Na uwagę zasługuje utworzenie **Funduszu Inwestycyjnego 3SI** (*Three Seas Initiative Investment Fund, 3SIIF*), który ma umożliwić efektywne wykorzystanie atutów i potencjału tego regionu. Fundusz działa na podstawie prawa luksemburskiego, na zasadach komercyjnych, co oznacza, że decyzje inwestycyjne władz Funduszu są podejmowane według kryterium możliwości

wygenerowania zysku dla udziałowców. Jest to instrument finansowania wspólnych projektów i przyciągania kapitału prywatnego, wzmacniający praktyczny wymiar Inicjatywy Trójmorza. W założeniu ma wspierać finansowanie projektów tworzących infrastrukturę transportową, energetyczną i cyfrową w regionie Trójmorza. Docelowo środki Funduszu mają wynieść **3-5 mld EUR**, a partycypować w nim mają państwa członkowskie 3SI, międzynarodowe instytucje finansowe oraz inwestorzy prywatni.

Pełniejszy rozwój regionu wymaga dobrze zbudowanej sieci infrastrukturalnej. Państwa członkowskie 3SI zgłaszają propozycje projektów infrastrukturalnych w ramach trzech głównych obszarów: transportowego, energetycznego i cyfrowego. Lista zgłoszonych projektów obejmuje 90 projektów priorytetowych (49% – transport, 37% – energetyka, 14% – cyfry-

Współpraca regionalna z Wielką Brytanią (UK)

Dla Polski rozwój relacji z UK ma charakter priorytetowy, a dialog z Londynem jedynie zyskał na znaczeniu po opuszczeniu Unii Europejskiej przez Zjednoczone Królestwo. Niezależnie od wyjścia UK z UE Polska była i jest zwolennikiem włączania UK do regionalnych forów współpracy.

Odnotować przy tym należy, iż dialog na linii **V4+UK** już trwa. Współpraca V4+UK została zainicjowana w Budapeszcie 14 września 2017 roku spotkaniem ministrów ds. handlu.

Stosunkowo szybko agenda wzajemnych kontaktów została rozszerzona o kolejne obszary. Już 2 marca 2018 roku ministrowie spraw zagranicznych państw V4 i ich brytyjski odpowiednik prowadzili rozmowy na temat sytuacji Ukrainy, Bałkanów Zachodnich oraz procesu wychodzenia UK ze struktur UE (porozumienia o wolnym handlu oraz współpracy UE+UK ws. bezpieczeństwa i obrony). Dialog ten był kontynuowany – z inicjatywy strony brytyjskiej - w styczniu 2021 roku, a dyskusja dotyczyła stanu relacji po brexicie, współpracy z Bałkanami Zachodnimi, współpracy w ramach cyberbezpieczeństwa, kwe-

zacja), przy czym część dużych projektów została zgłoszona niezależnie przez więcej niż jedno państwo. **Polska** zgłosiła obecnie projekty priorytetowe w trzech sektorach:

- **transportie** – Via Carpatia, Korytarz Bałtyk-Adriatyk TEN-T, Korytarz Rail Baltica, Bursztynowy Korytarz Kolejowy (Amber Rail);
- **energii** – gazociąg międzysystemowy Polska-Litwa (GIPL), dywersyfikacja źródeł dostaw gazu i integracja infrastruktury gazowej w Regionie Trzech Mórz z realizacją projektu Baltic Pipe i połączeń transgranicznych Polska-Słowacja i Polska-Ukraina;
- **cyfryzacji** – utworzenie Central European Drone Demonstrator (CEDD) oraz The 3 Seas Digital Highway.

stii dezinformacji oraz spraw wschodnich, a także współpracy z USA.

Z kolei w odniesieniu do Inicjatywy Trójmorza trzeba zauważyć, że Zjednoczone Królestwo do tej pory nie uczestniczyło w pracach tej struktury. Z perspektywy Polski ewentualne włączenie Londynu jest warte uwagi. Obszarami, w których synergia pomiędzy 3SI a UK jest szczególnie pożądana, są kwestie **polityki klimatycznej**, w tym transformacja energetyczna i poszukiwanie neutralnych klimatycznie źródeł energii. Powstające nowe możliwości wspólnych działań w dziedzinie niskoemisyjnych źródeł energii, np. w zakresie wykorzystania wodoru czy energetyki jądrowej, mogą być niezwykle atrakcyjne dla obu stron.

Ponadto za perspektywiczne sfery zaangażowania się UK w ramach 3SI uznać można rozwój **infrastruktury** oraz **nowych technologii cyfrowych i telekomunikacyjnych**, ze szczególnym uwzględnieniem sieci 5G. Polsce zależy na budowaniu koalicji państw partnerskich, wykorzystujących bezpieczne technologie. Immanentnym elementem takiej koalicji byłaby współpraca w zakresie **cyberbezpieczeństwa**.

Perspektywy na przyszłość

Zielona Księga jako dokument analityczny z jednej strony prezentuje efekty dotychczasowej współpracy między państwami Grupy Wyszehradzkiej oraz Inicjatywy Trójmorza w obszarach politycznym, społecznym, gospodarczym, bezpieczeństwa, innowacji i nauki, z uwzględnieniem interesów i pozycji międzynarodowej Polski. Z drugiej strony, przedstawia ona perspektywę współpracy państw V4 i 3SI na najbliższe lata w wymiarze regionalnym i globalnym.

Współpraca Europy Środkowo-Wschodniej i rola Polski w tym zakresie, a także współdziałanie Zjednoczonego Królestwa w opisanych formatach mają znaczenie w wielu wymiarach. Inicjatywy takie jak V4 i 3SI pozwalają na pełniejsze wykorzystanie potencjału państw w nich uczestniczących i tworzenie

adekwatnej przestrzeni do wdrażania nowych rozwiązań. Niewątpliwie ściślejsza współpraca w tych ramach wzmacnia państwa członkowskie w relacjach zewnętrznych i ich pozycję międzynarodową, w perspektywie zarówno krótko- jak i długofalowej.

Udział UK w dialogu z V4 pokazuje atrakcyjność tego formatu dla Londynu. Celem *Zielonej Księgi* jest analiza możliwych korzyści oraz ewentualnych kosztów związanych z głębszym zaangażowaniem UK we współpracę z Grupą Wyszehradzką, jak również spojrzenie na możliwości zainicjowania strukturalnej współpracy Zjednoczonego Królestwa ze znacznie młodszym stażem projektem, jakim jest 3SI.

Dr hab. Arkady Rzegocki

jest profesorem Uniwersytetu Jagiellońskiego, politologiem zajmującym się polską i angielską myślą polityczną, pojęciem racji stanu, a także zagadnieniem soft power. Studiował m.in. na University College Dublin, prowadził badania m.in. w Denver, Oksfordzie, Cambridge, Londynie, Florencji, pracował jako Visiting Scholar w Sidney Sussex College na Uniwersytecie w Cambridge.

Jako Ambasador RP w Wielkiej Brytanii działał na rzecz promocji wiedzy o Polsce w Wielkiej Brytanii zarówno wśród Polaków, jak i Brytyjczyków, a szczególnie w angielskim świecie akademickim. W latach 2011-16 był profesorem Polskiego Uniwersytetu Na Obczyźnie w Londynie, był również pomysłodawcą i pierwszym kierownikiem Polskiego Ośrodka Naukowego Uniwersytetu Jagiellońskiego w Londynie, który działał od 2011 r. W 2014 r. został członkiem Rady Miasta Krakowa, gdzie przewodniczył Komisji Innowacji i Funduszy Europejskich.

Był członkiem wielu organizacji akademickich i obywatelskich, między innymi EpsNet, Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych, Ośrodka Myśli Politycznej oraz Klubu Jagiellońskiego.

Posługuje się językiem angielskim i rosyjskim. Żona, dr Jolanta Rzegocka, jest filologiem języka angielskiego i historykiem teatru. Oprócz angielskiego zna litewski, rosyjski, a także podstawy francuskiego i węgierskiego. Małżeństwo ma trzy córki.

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo
Spraw Zagranicznych

Publikacja przygotowana w ramach projektu Regionalna pozycja Polski w czasach globalnych napięć i rywalizacji finansowanego przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP w konkursie „Dyplomacja publiczna 2021”

Polski Ośrodek Naukowy Uniwersytetu Jagiellońskiego

Fundacja Lepsza Polska